

טומאה הותרה בציבור בבניית המקדש

(תגובה למאמרו של הרב זלמן מנחם קורן בגיליון מג)

יש מן העולים להר הבית, שעושים זאת מתוך מטרה לחזק את השלטון של המדינה בשטח, ומהם מי שמוכנים להתיר לצורך מטרה זו גם עלייה של טמאים למקומות אסורים בהר הבית וכל זאת תחת הכותרת של 'כיבוש', שהיא לדעתם מתירה גם איסור כניסת טמאים להר הבית... דיבור על 'כיבוש' בהר הבית שאולי נלמד מן המקרא 'עד רדתה' אינו ממין הטענה... כבר הראינו לדעת כי גם במלחמה ממש, אין ממש בטענה כאילו היא מתירה איסורים שלא במסגרת פיקוח נפש...

אינני יודע לאשורן את טענת העולים, אולם יש מקום להעיר, כתלמיד הדן לפני רבותיו, כי איסור 'טומאה' אינו ככל האיסורים, וזאת על פי המבואר ברמב"ם (בית הבחירה ז, כג):

בשעה שנכנסין לבנות ולתקן בהיכל או להוציא משם את הטומאה, מצוה שיהיו הנכנסין כהנים תמימים, לא מצאו תמימים יכנסו בעלי מומין, ואם אין שם כהנים יכנסו לויים, לא מצאו לויים יכנסו ישראל, מצוה בטהורים, לא מצאו טהורים יכנסו טמאים, טמא ובעל מום יכנס בעל מום ואל יכנס טמא שהטומאה דחוייה בציבור.

מפורש ברמב"ם שדין 'טומאה דחוייה בציבור' קיים לא רק בהקרבת קורבן אלא גם ביחס לבניית ההיכל, ולפי זה נראה פשוט וברור שלו היינו מקבלים רשות לבנות את בית המקדש כיום, היינו בונים אותו בטומאה. בהמשך לכך, לכאורה לא רחוק לומר שאם אנחנו נצרכים לכבוש את המקום בטומאה על מנת לבנות את הבית – שהוא הדין והוא הטעם שהיינו מותרים ומצווים בכך.

אכן, יש מקום רב לחלק בין כיבוש ישיר על ידי כוחות השלטון ובין כיבוש 'עקיף', שגם לדברי העולים, הוא פעולה ממושכת לאורך שנים ותלויה בגורמים שונים וצדדים שונים, ומסתבר שיש להמליץ עליו את דברי ה'חזון איש' (אהלות כב, לב) המפורסמים ביחס לפיקוח נפש:

לא מיקרי ספק פיקוח נפש בדברים העתידיים שבהווה אין להם כל זכר. ובאמת שאין אנו בקיאים בעתידות, ופעמים שחשבונם להצלה מתהפך לרועץ, והלכך אין דנים בשביל עתידות רחוקות,

וכפי שנאמר זאת בדיחוי שבת ושאר איסורים אצל פיקוח נפש מסתבר לומר זאת בדיחוי טומאה בציבור.

בהמשך לכך רציתי להעיר שכמדומה ששמעתי מאחד הרבנים המתירים, שמפקד המשטרה בהר הבית אמר לו בזמן מסוים שנדרשת נוכחות יהודית בהר, ועל פי זה הוא עודד את תלמידיו לעלות בטהרה. והנה, אם כוונת מפקד המשטרה היא לחזק את השליטה בהר, לכאורה באמת שייכים כאן דברי הרב קורן שליט"א, שאין בזה משום להתיר כניסה בטומאה. אמנם, מסתבר לי שמפקד המשטרה אינו מעוניין בנוכחות עצמה בהר הבית, אלא משום שהוא סובר שבכך יקל עליו להגן על המגיעים לכותל וכיוצא בזה, ואם כן, יש בזה משום הגדרים של 'פיקוח נפש', ואין זה קשור לעניננו כלל.

ושוב אחזור ואומר שכל זה לפלפולא בעלמא, ולמעשה יש לנהוג על פי הדרכת גדולי התורה אשר המה לנו לעיניים.

בשולי הדברים, יש להעיר שמה שכתב שם (בהערה 59):

בפועל, על פי הסכמת האחרונים, רשות שנקנית משר הצבא, שביכלתו בעת מלחמה להיכנס לכל מקום, היא הבסיס עליו מושגתים העירובין בערים בישראל. אך לפני שנים רבות שמעתי מידידי המנוח הרב יצחק אדלר זצ"ל שאינו יודע כיצד מועיל הדבר בעיר שיש בה שגרירויות זרות

וכמדומני שתמיהה זאת מפורסמת ב'עולם' ושמעתי מתלמידי חכמים נוספים. אמנם, למעשה אין לתמיהה זאת כל בסיס.

כך כתב הרב בלוי זצ"ל בספרו נתיבות שבת פרק לז הערה צג:

ונתעוררתי שבזמננו יש רשויות שגם למשטרה או לכל גוף ממשלתי אחר אין רשות להיכנס ואף לא בשעת מלחמה, כגון נציגויות של מדינות זרות, שכידוע נהנים מחסינות מיוחדת, ועל כן נראה שמן הראוי שלא לסמוך על השכירות להתיר טלטול מרשויות של מי שיתכן שאין לו רשות שכירות, אבל לגבי טלטול ברחובות העיר, שפיר יש לסמוך על השכירות וכמו"ש להלן מדברי הרמ"א.

ודברי הרמ"א מובאים בסעיף כח:

מלך או שר שאין לו רשות בבתי בני העיר, אבל יש לו רשות לשנות דרכי העיר ומבואותיה, יכולים לשכור ממנו או מפקידיו רשות העכו"ם במבואות ודרכי העיר, והשכירות מועלת לטלטל במבוי אבל אינו מועלת להוציא והלכניס לרשות העכו"ם.

ובהערה צד: "עיין רמ"א סימן שצא סעיף א', והוא מדברי הריב"ש...".